

c) Equites Pyrthiae (Knights of Pyrthias) S. O. 20 Aug. 1894.

3) Societas »Independent order of good templars« (Guttempler-Orden) S. O. 19 Aug. 1893.

4. Societates, quibus propositum est *promovere usum comburandi hominum cadavera*. S. O. 19 Martii 1886, ubi censura dicitur incurri, si agatur de associat. sectae massonicae filiali.

5) Generatim prohibitaе habendae sunt, quae a sectatoribus exigunt iuramentum servandi secretum et praestandi omnimodam obedientiam occultis ducibus. Ipsum iuramentum sua generalitate est illicitum sicut promissio obedientiae quae extendatur ad illicita.

6) Pariter damnatae sunt societates theosophicae (S. O. 18 Jul. 1919, AAS, 1919, 317), societates iuvenum virorum christianorum (Y. M. C. A. = Young men Christian Association) et iuvenum mulierum christianarum (Y. W. C. A. = Young women Christian Association) S. O. 5 Nov. 1920 (AAS, 1920, 595).

Kako su i kod nas raširena društva za podizanje krematorija: Oganj (Beograd), Plamen (Zagreb) i Ogenj (Maribor), onda tz. Guttempleri, a osobito Zajednica kršć. mladih ljudi (Y. M. C. A.) i teozofska društva, valja ih ovdje spomenuti; možda amo spadaju i Rotarijanci, koje smatraju filijalcima masona?*

NADGROBNI GOVORI

Prof. A. Živković

Činjenica da je Crkva popustila i praktično odstupila od svoga prava, da jedino ona daje dozvolu za nadgrobne govore — urodila je u naše vrijeme jednom posljedicom, koja nas ne može veseliti. Po gradovima se prigodom pokapanja mrtvaca drže govori, a da se nitko ne brine, da li će to biti dušobrižniku-župniku pravo ili ne, da li je osoba koja govori podesna ili nije, da li će s vjerskim činom biti u skladu ono što će govornik izgovoriti, ili će to naprotiv biti profanacija vjere i Crkve. Groblje je blagoslovom postalo svetim mjestom. Ne bi na njemu smio govoriti laik bez biskupove dozvole, kao što ne smije govoriti u crkvi.¹ Ali pošto je vremenom uvedena drukčija praksa,

¹ Dr. M. Stiglić (Kazuistika, str. 14) citira talijanskog autora De I Vecchio, koji kaže: In coemeterio non esset laico permittenda funebris laudatio, nisi licentia ab episcopo obtenta et scripto approbata; etsi enim ad communitatem spectet eius aedificatio et conservatio, semper tamen locus sacer est, sacris ritibus benedictus. Tanto minus permittitur laico ut habeat funebrem laudationem in ecclesia, usurparet enim ministerium ecclesiasticum; hinc enim Clemens XI. prohibet in ecclesia omnia eloquia profana, circulos et strepitus. Immo in coemeterio neque inscriptiones essent ponendae sine ecclesiastica auctoritate; verum hodie vix ac ne vix id obtineri potest, cum civilis auctoritas omne sibi vindicet ius in loca«. I, n. 541.

* Ovaj i ostali prinosi (izvještaji i bilješke) u ovom broju redigirani su još sredinom ožujka o. g. (Ur.)

bilo bi danas nemoguće staviti stvar u onaj položaj u kojemu bi pravno imala postojati. Govori se drže kako se komu sviđi, naročito u gradovima. Ne će međutim biti na odmet, osvježiti malko ovu stvar i dozvati je u svijest dušobrižnom kleru, koji i kraj stanja kakovo jest, još uvijek može u danom slučaju spriječiti sablazan, ako postoji pogibao da se ona dogodi.

1. Crkva je oduvijek polagala važnost na groblja, zato i traži da su u njezinu vlasništvu (kan. 1206, § 1); a ako su groblja zajednička (komunalna) kojima je vlasnik općina, pa se u nj mogu pokapati svi bez razlike konfesije, traži da bude blagoslovljeno, ako će se u nj pokapati katolici u većini (kan. 1206, § 2). Što se pak tiče nadgrobnih govora traži kan. 1211. C. Z. da se oni na koje spada pobrinu: da natpisi, govori ili ukrasi spomenika ni u čemu ne povrijede katoličku vjeru i pobožnost.² Kako se dakle ne mogu namještatati spomenici kojima nije župnik odobrio oblik i natpis,³ tako se isto ne bi smjeli na groblju držati govori kojih nije župnik odobrio. Stara je praksa bila više u duhu Crkve i na korist vjernika.

Ispravno je zato rečeno: da nadgrobnim govorima »prema duhu i običaju Crkve nije obično predmet život ili slavljenje mrtvaca, nego koja ozbiljna evanđeoska istina, poimence posljednje stvari čovjeka; pri tom se može uzeti nekoliko utješljivih razloga za rodbinu pokojnikovu, a može se pa i treba s nekoliko riječi sjetiti i pokojnika i preporučiti ga molitvama nazočnih.«⁴ To, istina, vrijedi za govor dušobrižnika, ali bi jednako tako imalo vrijediti i za govor svakoga laičkog lica, jer je i onako laičko lice samo običajem pripušteno da danas slobodno na groblju govori.

Valja napomenuti, da je sinoda biskupije Eichstädt protiv toga da se uvođe nadgrobnih govori tamo, gdje već običajem nisu uvedeni; a da se isto tako sinoda biskupije Linz izjavila uopće protiv govora nad grobom. Prva spomenuta sinoda ističe, da je potrebna velika opreznost (»magna adhibeatur discretio«) da govor ne bude više na sablazan, nego na duševnu korist onih koji ga slušaju.⁵

U gradovima (u Zagrebu napose) je već bilo sablazni u tom pogledu: socijalisti, komunisti, slobodni zidari, apostate od katoličke Crkve, istaknuti liberalci-bezvjerci i dr. iskoristili su taj čas i po kojiput ga profanirali svojim izazovnim ispadima i vrijeđanjem osjećaja kršćansko-katoličkih vjernika. U velikom je gradu to podosta teško spriječiti, ali u manjim će gradovima

² »Caveant Ordinarii locorum, parochi ac Superiores ad quos spectat, ne in coemeteriis epitaphia, laudationes funebres ornatusque monumentorum quidquam prae se ferant a catholica religione ac pietate absonum.«

³ Ušeničnik, Past. bogosl. III. izd. str. 476 misli tako, ali ništa ne spominje glede govora.

⁴ Schüch-Polz, Pastirsko bogosl. Zagreb 1917., str. 116.

⁵ N. n. mj.

biti lakše; tek treba da se dušobrižnik zanima, tko u sporazumu s rodbinom namjerava govoriti nad grobom, pa da onda ispravno ocijeni moralni značaj te osobe, te da se s nastupom saglasi ili da izrazi svoje negodovanje. Ogromni dio vjernika je u svakom slučaju povrijeđen izazovnim postupkom, ne samo radi sebe i svojega vjerskoga naziranja, nego i radi uspomene na pokojnika. Tek sektarci, ne osjećajući svu ozbiljnost i težinu časa, prelaze i u tom momentu preko elementarnih ljudskih obzira takta i poštovanja. S njima se mogu suglasiti samo neprosvijećeni i moralno neusklađeni pojedinci.

2. — Ali predmet nadgrobni govora je stvar vrijedna posebna upozorenja. Kod vjernika katolika, kojima nije ni na kraj pameti da pokop mrtvaca izrabe u neke demonstrativne svrhe, događa se, da govornici govore o čitavom životu ili naročito kojem odsjeku života pokojnikova, o svemu i svačemu, samo ne ob onom što je najviše na mjestu: o životu u vječnosti u koji je pokojnik zakoraknuo. Znam da laici govornici u pretežnom dijelu nisu u stanju o tom životu govoriti onako kako bi jedino svećenik mogao govoriti; ali da ga posvema mimoidu — nije nikako u redu. Slušajući govore nad grobom kako se n. pr. drže u Zagrebu, mora čovjek doći na misao: da je daleko veća važnost položena na ono što je bilo s pokojnikom, nego na ono što će biti; kao da se i nema što reći o životu onkraj groba; kao da je s ovim paradnim činom sprovoda sve svršeno završetak; kao da je pokojnik živio samo zato, da se o njemu pred svijetom može pohvalno reći: učinio je to i to, odlikovao se u tom i tom i više ništa! Ni jednom riječju ne upravlja govornik misli slušača na budući život s Bogom, na nadanja i molitve, koje je pokojnik u samoći negdje proživljavao, na vječnost koja se u taj čas širi pred svima nama sa svom svojom strahovitom tajnošću. Hvalama i pohvalama, veličanju i slavljenju — ni kraja ni konca! Znamo za onu: *de mortuis nisi bene*; tek ni u govorima katolika vjernika, osim u rijetkim iznimkama ne zapažamo dostatno vjere u prekogrobni život, nade u slavu Božju niti ljubavi k Ocu vječnosti i istine! A u tom bi pogledu trebalo baš časove pred otvorenim grobom iskoristiti, da se u duše svijuu ulije iskra koja će u možda ohladnjelom srcu rasplamsati zamrlu ljubav prema Bogu, oživiti iščezlu vjeru u Njega, a nanovo uskrsnuti nadu, koja daje snagu i sposobnost za daljnje patnje u životu.

Moram priznati, da sam jednom slušajući oprosni govor inovjerca — Židova — bio upravo ugodno dirnut skladnim nizom misli koje je on iznio tom zgodom. Osnovna je nit bila život u krilu Božjemu, o kojemu ima govora i u sv. Pismu Staroga Zavjeta.

Običaju koji je u naše vrijeme kod nas zavladao kod nadgrobni govora podliježu vremenom i oni, koji mu nikada i nikako ne bi smjeli podleći. Na nama je svećenicima, da u tom pogledu dajemo ton, pa da navratimo na pravu stazu ono, što

se od nje odalečilo. Naša je dužnost tim veća, što su prilike suvremena života labavije i za vjerski život nemarnije. Za nas ima vrijediti ona: Tu ne cede malis, sed contra audentior ito! Ne uzmiči pred zlom, nego naprotiv: pođi protiv njega što srčanije!

TEŽINA KRIVE ZAKLETVE

Dr. Dominik Budrović, O. P.

Da lakše obrazložimo težinu grijeha krive zakletve, najprije ćemo predočiti uzvišenost zakletve uopće i socijalnu korist njezinu.

Do zakletve su uvijek mnogo držali svi koji su u sebi proživljavali svijest i osjećaj religije. Što je pojam o vrhovnom biću bio kod pojedinaca ili kod naroda čišći i uzvišeniji, tim je i čin zakletve dobivao na svojoj unutarnjoj vrijednosti, na čašćenju i socijalnoj koristi. Ova je povezanost unutarnje vrijednosti i socijalne koristi o većoj ili manjoj čistoći religije i vjere u vrhovno biće — sasvim prirodna. Zakletva je naime čin vjernika koji vjeruje u neko Božanstvo i zazivlje ga za svjedoka onoga, što izjavljuje ili obećaje. Osvjedočenje vjernika da je onaj koga on zazivlje za svjedoka u najvišem stupnju savršen, sveznajući i svemoguću, daje zakletvi najvišu vrijednost i najjaču moralnu snagu za društvo. Zato je **k r š ć a n s k a** zakletva najsvetija i najснаžnija, te od najveće socijalne koristi. A zato je i grijeh **k r i v e** zakletve, kojim se obeščaćuje svetost kršćanske zakletve i kod ljudi umanjuje njezino poštivanje i moralno-božanska snaga, spada među najteže grijeha. On nije vrlo daleko od najtežega grijeha.

1. Kršćanska je zakletva najsvetija.

Ona je najsvetija između svih zakletvi, jer njome zazivamo za svjedoka jedinoga i pravoga Boga, spoznatog u onom savršenom svijetlu objave, kojom nam se On sam očitovao. Svaka zakletva kojom se zaziva neko vrhovno biće za svjedoka nosi u sebi — barem subjektivno — pečat religioznosti i neke svetosti. No u stvarnosti ne postoji nego samo Bog prema kršćanskom poimanju, sa svim savršenstvima koje Božjem biću pripadaju. Kad kršćanska zakletva zazivlje ovoga jedinoga i pravoga Boga, ona je izraz čvrste vjere u savršenstva Božja. Osim toga ona pretpostavlja vjersku spoznaju sve one beskrajne ljubavi Božje, vjeru u Otkupiteljevo neizmerno bogatstvo zasluga, koje izviru iz Njegova života, smrti i krvi.

U ovom svijetlu dobiva kršćanska zakletva vrhunac svoje svetosti. Ona je jedan između najsvetijih čina što ga mogu vjernici izvršiti prema Bogu; pretpostavlja vjeru u sva uzvišena svojstva Božja, a napose u sveznanje i svetost Boga, koji ne može ni sjenku laži odobriti ili posvjedočiti, jer je sama svetost.